

Inatsisartuni ilaasortaq
Kalistat Lund
/maani

§ 37 naapertorlugu apeqqummut 2013-080-imut akissuteqaat

07-06-2013
Sags nr. 2013-084283
Dok. nr. 1238614

Asasara Kalistat Lund!

Illuni tamarmiusuni aammalu Narsap Atuarfiani iluarsaassinissamut pilersaarutit eqqarsaatigalugit radon pillugu apeqqutinnut Naalakkersuisut sinnerlugit qutsavigaakkit. Matuma kinguliani apeqqutit ataasiakkaat issuarneqarput, akissuteqaatinik malitseqartinneqarlutik. Neriuppunga akissutikka naammagissagitit.

Postboks 909
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 54 10
E-mail: iaan@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Apequt 1:

Naalakkersuisut sunik qanorlu pilersaaruteqarpat Nunatta Kujataani annertuumik Radon-eqarfiusuni, Radon-ip peqqissutsimut akornutaasinnaaneranut illersuutaa-sussanik? Pilersaaruteqartoqarsimappat tamanna qaqugu pissava qaqugulu saqqummiunneqassava?

Kalaallit Nunaata kujataani illuutillit radoni aammalu qanoq iliorlutik illut iluini radonip annertusinissaanut pinngitsoortitsinissaq eqquffigissagaat pingaaruteqarpoq.

Aallaqqaammut paasititsiniaaneq, ukiup ingerlanerani siusissukkut naqitap "Radon illullu iluata silaannaa" Kalaallit Nunaata kujataani inoqutigiinnut agguanneqarneratigut, aammalu kujataani aviiimi "Kujataamiu"-mi allagarsiinikkut Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfiusimasumit ingerlanneqartoq innersuussutigissavara.

Naqitaq taanna aammalu naqitaq annertunerusoq "Radon inissiarlu" (aammattaaq Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallannermullu Naalakkersuisoqarfiusimasumit saqqummersinneqartoq) radonip ajornartorsiutaanera pillugu paasiuminartumik ersarissumillu paasissutissiiffiupput. Tamatuma saniatigut – aammalu pingaaruteqartorujussuarmik – qanoq iliorluni inissiani illunilu allani silaannaap radonimik akoqassusiata qaffappallaarnissaanut pinaveersaartitsisoqarsinnaaneranut aaqiissutissat aalajangersimasut saqqummiunneqarput. Aamma qanoq iliorluni ajornangitsumik akikitsumillu illumi najukkani radon uuttoqarsinnaanersoq illunik piginnittut atuarsinnaavaat.

Tamanna tunngavigalugu radon pillugu paasissutissat nalinginnaasut, ilaatigut internetikkut iserfissiaq "byginfo.gl", maanna iluarsaanneqartoq aqqutigalugu pigiinnarneqarnissaat annertusarneqarnissaallu Naalakkersuisut siunnerfigaat. Suliniut taanna Ineqarnermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfimmit,

sanaartornermi atortuni illunilu radon pillugu ilitsersuutinin ingerlatitseqqinnermut akisussaasuusumit aqunneqarpoq.

Illut ataasiakkaat piginnittuisa illuni ilaatigut isumannaallisaaneq peqqissuserlu eqqarsaatigalugit piumasaqaatinik malinninnissaq akisusaaffigigaat aallaavigalugu suliniut piareersarnejassaaq, tak. sanaartorneq pillugu Inatsisartut inatsisaat, inatsillu tunngavigalugu peqqussutitut saqqummiussat.

Kiisalu sanaartukkani nutaani radonimik killilersuinissaq pillugu illuliornermut malittarisassani aalajangersakkanik sukaterinissaq Naalakkersuisut siunnerfigaat, taamaalilluni maleruagassat nutaat nunat tamalaat innersuussutaannut kingullernut naleqquttunngortinneqassallutik. Taakku illuliornermut malittarisassanut nutaanut, 2014-imi saqqummersinneqartussatut naatsorsuutigineqartunut ilanngunneqassapput.

Apeqqut 2:

Naalakkersuisut qanoq iliuuseqarniarpat Narsami Atuarfiup nutarterneqarluni iluarsartuunneqarnissaata piaartumik aallartinneqarnissaa anguniarlugu, tamatumalu pinissaa qaqugu naatsorsuutigineqarpa?

Meeqqat atuarfiinut tunngatillugu akisusaaffinnik agguaaneq maannamut imatut iluseqarpoq, Namminersorlutik Oqartussat sanaartukkanut nutaanut sanatitsisuusarlutik, kiisalu meeqqat atuarfiini sanaartukkanik illunillu ingerlatsineq aserfallatsaaliuinerlu kommuninit isumagineqartarlutik. Meeqqat atuarfiini sanaartornermut akisusaaffik nammagassanik suliassanillu agguaasseriatsimut nutaamut nuunnermut atatillugu maannakkut tunngaviusumik kommuninit tunniunneqarsimavoq. Tunniussinermi takuneqarsinnaavoq, atuarfiit ataatsimut isigalugit aserfallatsaaliuinikkut kinguaattooruteqarfiusimasut.

2013-imut aningaasanut inatsimmi 45 mio. koruunit Narsap Atuarfiata iluarsaanneqarnissaanut immikkoortinneqarput. Kisiannili missingersuutit, 2011-mi kommunimit suliarineqartut malillugit iluarsaassinissaq 68 mio. koruuninik akeqartussaavoq. Kommunimit oqaatigineqartut malillugit avatangiisinut piumasaqaatit isumagineqarnissaannut aningaasaliissutit 1,5 mio. koruuninik ilaneqartussaapput. Atuarfimmi sanaartukkat illullu avatangiisiinik misissuinermi, kommunip 2013-imi suliarisimasaani tamanna takutinneqarpoq.

Iluarsaassinissamut aningaasaliissutissatut amigaataasut 2014-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut (AIS 2014) ilanngunneqarnissaat maannakkorpiaq Naalakkersuisut sulissutigaa. Tamatumunnga atatillugu oqaatigineqassaaq, meeqqat atuarfiini sanaartornermut aningaasaliissutit ilaneqarnissaat Namminersorlutik Oqartussat tungaanniit immikkut ittumik suliniuteqarnerisa kingunerimmagu, imaluunniit kommunit sanaartukkanik illunillu aserfallatsaaliuisimannginnerisa sunniutigalugu.

Sanatitsisutut inissisimanerup isumagineqarnissaanik isumaqatiginninniarnertit ingerlanerini Kommune Kujalleq pilersaarusiornermik isumaginnittuugallassasoq, Naalakkersuisut maannamuugallartoq kommunimut isumaqatigiissutigaa

Apeqqut 3:

Naalackersuisut pilersaaruteqarpat, maannakkorpiaq Narsap Atuarfiani Radon-imik ajornartorsiuteqarnerup aaqqiivigineqarnissaa pillugu?

Apeqqut 2-mut akissutigita innersuussutigissavara. Tamatuma saniatigut Narsap Atuarfiani pissutsit atuuttut tunngavigalugit suliniutissanik allanik aallartitsinissamut Naalackersuisut aalajangersimasunik pilersaaruteqanngillat. Apeqqut 2-mut akissummi allassimasutut, kommunip atuarfimmi sanaartukkat illullu ingerlanneqarneri aserfallatsaaliorneqarnerilu akisussaaffigai.

Kiisalu matuma kinguliani apeqqut 4-mut akissut innersuussutigineqassaaq.

Apeqqut 4:

Periutsit sunarpiaat atorniarneqarpat pilersaarutigineqarpalluunniit, pisortanit illuutigineqartuni, soorlu paaqqinnittarfinni, utoqqaat illuini, atuarfinni ilinniarfinniluunniit Radon-ip atuisunut eqquinerlunninnissaa pillugu?

Sanaartorneq pillugu inatsit malillugu illup najugaqarfigissallugu isersimaaffigissalluguluunniit peqqissutsimut ulorianaateqannginnissaa illumik piginnittup akisussaaffigaa. Illumi silaannaq illumini najugaqartunut atuisunulluunniit aalajangersimasunut peqqissutsimut ulorianaateqarsinnaasumik radonimik akoqarpat tamanna aamma atuutissaaq. Taamaattumik illu radonimit pinngortumik peqqissutsimut ulorianaateqarnerisooq misissussallugu pisariaqarneranilu iluarsivigissallugu illumik piginnittup akisussaaffigaa. Illumik piginnittoq inuinaappat pisortaneerpalluunniit tamanna atuutissaaq, tassanilu aamma illut assigiinngitsut tamarmik pineqarput, taakkunungalu inissiat, ulluunerani paaqqinnittarfiit, atuarfiit, allaffiit il.il. ilaatinneqarput.

Illut Namminersorlutik Oqartussat sullissiviinit suliffeqarfiinilluunniit pigineqartut ingerlanneqartulluunniit eqqarsaatigalugit, inissiaq inilluunniit isersimaartarfiusut peqqissutsimut ulorianaateqartut tunngavissalimmik pasinartoqarpat iliuuseqartarnissaaq Naalackersuisut tunngavigaat. Tassalu inuit illumini isersimaartartut peqqissutsikkut ulorianartorsiornerisut misissuisoqartassaaq, aammalu assersuutigalugu silaannaap radonimik akoqassusia annerpaaffissatut innersuussutaasunit annertunerisooq paasineqarpat, erngeluni pitsannguinnissat pisariaqartut suliarineqartassapput.

Oqaatigineqarsinnaavoq, Kalaallit Nunaata kujataani Namminersorlutik Oqartussat inissiaataanni attartortittakkani misissuinerit arlaanniluunniit silaannaap radonimik akoqassusia annerpaaffissatut inassutigineqartunit annertunerisimangimmat.

Kommunit illumik piginnittutut pisussaapput, illuutiminni, taakkunungalu ilanngullugit ilaatigut ulluunerani paaqqinnittarfiit, illuliornermut inatsisini illup iluata silaannaanunniit aalajangersakkat malinneqarnissaat isumagissallugu.

Init sulliviit eqqarsaatigalugit sulinerimi avatangiisit isumannaatsuunissaat peqqinnartuunissaallu isumagissallugu sulisitsisut akisussaaffigaaq, taakkunungalu radonip peqqissutsimut ulorianaateqannginnissaaq ilaavoq.

Illunut pioreersunut tunngatillugu pitsannguutissat ajornaatsut atorlugit radonimik akoqassutsip qaffasippallaalinnginnissaata pinngitsoortinneqarnissaanunniit Ineqarnermut,

Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik aalajangersimasunik arlalinnik inassuteqaateqarpoq. Illu pioreersoq assigiinngitsunik iliuuseqarluni radonimut illersorneqarsinnaavoq, soorlu sananeqaataanik ussissaanikkut aamma/imaluunniit silaannarissaasiinikkut.

Naqitaq "Radon illullu iluata silaannaa" innersuussutigineqarpoq, taannalu radonimut eqqortumik qulakkeerinissamut innersuussutinik, illup iluata silaannaani radonimik akoqassutsimik uuttortaariaatsinik kiisalu paasissutissanik annertunerusunik sumut pissarsiniartoqarsinnaaneraniq imaqarpoq.

Apequt 5:

Pisortat illuutaanni Radon-eqassutsimut killissarititaasup qaffasinnerpaaffissaa qanoq annertutigisinnaassasoq Naalakkersuisut isumaqarpat?

Illuliornermut malittarisassat 2006-imi (BR06) piumasarineqarpoq, illut Kalaallit Nunaata kujataani sananeqartut (aalajangersimanerusumik 61°30'N-imit kujasinnerusumi) radon illumi inini isersimaartarfinni katersuussinnaajunnaarlugu sananeqartussaasut. Tamanna nutaanik sanaartornermut annertunerusumillu allanngortiterinermut atuuppoq.

Illuliornermut malittarisassani illuni inini isersimaartarfinni radonimik killilersuinissamut aalajangersakkani nunani tamalaani innersuussutit, BR06-ip saqqummiunneqarnerata nalaani atuuttut tunngavigineqarput. BR06-ip saqqummiunneqareernerata kingorna nunarsuarmi peqqissutsimut suliniaqatigiiffiup WHO-p innersuussutai nutaat saqqummerput, taakkulu illuliornermut malittarisassanut nutaanut, 2014-imi saqqummersussatut naatsorsuutigineqartunut ilanngunneqassapput.

Inissiani pioreersuni nunami namminerimi innersuussutaasut 100 aamma 300 Bq/m³-t akornanniinnissaat aalajangiunneqartariaqartoq nunat tamalaat akornanni inassuteqaatigineqarpoq.

Tamanna tunngavigalugu Ineqarnermut, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfiup inassutigaa, illuni pioreersuni radonimik akoqassuseq 100 aamma 200 Bq/m³-it akornanniitillugu pitsannguinerit ajornanngitsut (akikitsullu) sullarineqassasut, aammalu radonimik akoqassutsip 200 Bq/m³-it qaangerneqarsimanerini pitsannguinerit iluaqutaanerusut suliarineqassasut.

Illuliani nutaani radonimik akoqassutsip 100 Bq/m³-it qaangerneqarsimanninnissaat inassutigineqarpoq.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Miiti Lynge